

QUADERNS

=====
d'Estudis Arenyencs
=====

Núm. 4 - Setembre 1997

Esyllt T. Lawrence, filla adoptiva de la Vila

- Presentació ..... *Joana Asensio i Solaz*
Joc de Mirades ..... *Enric Maass*
Cronologia ..... *Josep-Vicent Garcia i Carme Manuel*
Quan tenia vuit anys... ..... *Eldon Ferran de Pol*
Esyllt T. Lawrence, regidora del Plaid Cymru ..... *Tom Williams*
Una gal·lesa: records d'Esyllt T. Lawrence ..... *Victor John*
Un breu encontre ..... *Angharad Tomos*
No és usual... ..... *Miquel Strubell i Trueta*
Un mestratge i un estil ..... *Teresa Bertran*
Orestes i Sartre ..... *Esyllt T. Lawrence*
Carta inèdita ..... *Salvador Espriu*
Esyllt T. Lawrence:
assaig de biografia intel·lectual .... *Josep-Vicent Garcia i Carme Manuel*
Bibliografia..... *Josep-Vicent Garcia i Carme Manuel*

Edi ta: A J U N T A M E N T D ' A R E N Y S D E M A R

Cronologia

1917

— Naix a Morryston, Swansea, al País de Gal·les, el 3 de desembre. Filla petita d'una família gal·lesoparlant de cinc germans i en la qual la mare prohibia l'ús de l'anglès com a llengua familiar.

1929

— Estudia al Swansea High School femení des del setembre del 1929 fins al juny del 1937.

1937

— Guanya una beca de l'Estat britànic que li assegura el seu futur d'estudiant.

— Passa cinc mesos de residència a Viena per a perfeccionar l'alemany.

— Estudia i es llicencia (1940) al Newnham College de Cambridge en llengües modernes: alemany i francès. Acaba amb les notes més brillants i aconsegueix els guardons del Tripos o exàmens orals de consideració màxima a Cambridge.

1938

— Passa quatre mesos (1938-1939) estudiant francès a França.

1941

— Aconsegueix el Master of Arts de la Universitat de Cambridge.

— Treballa com a professora substituïda de francès i alemany a la County School de Tredegar (Gal·les).

— Es casa amb el diplomàtic Derek Michael Poole.

— Viatja, a l'abril, als Estats Units d'Amèrica com a membre de l'ambaixada britànica i estableix la residència a Washington.

1943

— Viu a Mèxic, D. F.

— Coneix Lluís Ferran de Pol al diari *El Nacional*.

1944

— Publica *Guerra Mundial (1939-1943)*, una separata editorial de l'edició del suplement del *Diccionario Enciclopédico Hispano-americano*. És escrita per Ferran de Pol, Esyllt T. Lawrence i Derek Michael Poole.

— Doctora en Filosofia i Lletres per la Universitat de Mèxic amb una tesina sobre García Lorca.

1945

— Publica setmanalment assaigs i ressenyes a *El Suplemento Literario* del diari *El Nacional*.

— És nomenada cap del departament de literatura anglesa de l'Editorial Nueva España.

1946

— Escriu el seu primer article en català a *Quaderns de l'Exili*.

— Se'n va a viure amb Lluís Ferran de Pol a Cuernavaca.

— Anota i tradueix del castellà a l'anglès els textos de les *Cartas de relación de la Conquista de América* (cartes dels conquistadors espanyols a la corona de Castella) per a l'editorial Nueva España, i en prepara l'edició.

— Tradueix —de vegades conjuntament amb Ferran de Pol— diverses novel·les alemanyes, angleses i franceses a l'espanyol, d'autors com ara Evelyn Waugh, Leonhard Frank, George Elliot, Anatole France, Framg Hoellering, etc. per a l'editorial Albatros.

1947

— Es casa amb Lluís Ferran de Pol el 28 d'agost al jutjat de Cuernavaca. Tres dies abans, Esyllt s'havia divorciat de Derek Michael Poole.

— Traducció d'assaigs per a la *Revista de Filosofía y Letras* de la UNAM.

— Publicació del llibre *Notas sobre García Lorca* a l'Editorial Anáhuac.

1948

— El 3 de juliol Lluís i Esyllt es casen per l'església catòlica a la parròquia del Sagrario de Cuernavaca.

— Comencen, al juny, un llarg viatge amb tren i amb avió per Amèrica del Nord fins a París. Arriben a Montpeller el 27 de juliol. Posteriorment, passa embarassada i sola a Catalunya. Ferran de Pol espera el permís de les autoritats franquistes per entrar-hi, durant tres mesos.

— S'instal·la a Arenys de Mar, al Passeig Xifré número 11. El 12 de setembre naix la seua filla: Maria-Elvina.

1949

— A les acaballes estableix la residència amb Ferran de Pol en un mas de la riera del Panagall d'Arenys de Munt.

1956

— Traduccions des d'aquest any fins al 1960 per a l'editorial Janés i Plaza Janés d'obres de Henry James (inèdites), Duhamel, Jacques Remy, Francis Walder (premi Gouncourt), Margaret Wilson (premi Pulitzer), Jerome K. Jerome, Willa Cather (premi Pulitzer), Irwing Shaw.

1960

— És nomenada lectora i consellera de publicacions de l'editorial Vergara i col·labora amb Josep Maria Boix i Selva. Redacta informes de lectura de novel·les angleses, castellanès i catalanes fins a l'any 1964.

— Tradueix a l'anglès guies turístiques de les principals ciutats d'Espanya per a l'editorial Planeta. També informa de diversos llibres editats en anglès per publicar-los.

— Fa de correctora de proves de l'editorial Vergara i de l'editorial Planeta.

1962

— Publiquen la traducció i edició —juntament amb Ferran de Pol— de l'obra dramàtica *Siwan (La corda del penjat)* de Saunders Lewis, escriptor i polític, símbol del nacionalisme gal·lès.

1963

— Prepara per a l'editorial Vergara *Mitología americana. Las tres grandes culturas del maíz*. Un treball destinat segons els contractes (1963-1969) a un públic general i amb una extensió de cinc-centes quartilles holandeses. Estudiava fonamentalment els països de Perú i Mèxic i els viatges precolombins a Amèrica. Finalment no es va publicar.

1966

— Escriu amb la col·laboració de Victor John una sèrie d'articles de literatura gal·lesa per a l'*Enciclopedia de Literatura Universal* de Salvat Editores. Finalment l'editorial no realitza el projecte, dirigit —entre d'altres— pel Dr. Antoni Comas.

1968

— Mor el seu germà David Lawrence i queda afectada amb una depressió.

— Escriu reportatges sobre viatges juntament amb Ferran de Pol per a la revista *Tele-Estel*. També hi publica fotos.

1970

— Escriu articles durant aquesta dècada que comença i la següent a *El pont*, *Serra d'Or*, *Arenys Vida Parroquial*, *La Vanguardia*, *Cuadernos para el diálogo*, *Península* i *Planet*.

1971

— Pateix un desprendiment de retina. Després d'una operació fallida és operada urgentment a Londres. El procés de recuperació va ser lent i passà temporades al Regne Unit.

1973

— Se'n van a viure al pis de la Platja Cassà d'Arenys de Mar.

1974

— Tradueix al gal·lès amb Victor John el conte «La lletra» (*La ciutat i el tròpic*) de Lluís Ferran de Pol amb el títol de «Y Llythyr» dins l'antologia de contes de la literatura universal, *Storiâu Tramor*.

— D'aquest any fins al 1977, s'encarrega de la redacció de les entrades sobre Gal·les de la primera edició de la *Gran Enciclopèdia Catalana*.
— Treballa com a col·laboradora i secretària del despatx d'advocat de Lluís del Pas Sota Estudi.

1976

— Participa en el congrés del CONSEO organitzat per Aureli Argemí a Barcelona com a representant de Gal·les, sobre les nacions sense estat i les minories oprimides del món.
— Comença la col·laboració al diari *Avui*, algunes de les quals les farà conjuntament amb Ferran de Pol.

1978

— Intervé en alguns programes de ràdios catalanes com a especialista en temes gal·lesos.
— Entrevistada per la HTV de Gal·les sobre Catalunya sota el règim franquista.
— Participa a l'agost com a representant de *Serra d'Or* i *Avui* al National Eisteddfod celebrat a Pentwyn.
— Escriu l'assaig «Salvador Espriu: entre Sinera i el seu cementiri» que publica *Serra d'Or* i que agrada molt al poeta. Com a mostra d'agraïment, Espriu li regala, escrit a mà, *Cementiri de Sinera*.

1979

— Participa en el programa de TVE *Les nostres coses*, amb cinc altres dones casades amb conegudes personalitats catalanes.
— És nomenada cap de la secció catalanogal·lesa del Consell del Llibre Gal·lés.

1980

— Intervencions a la BBC i a la S4C gal·leses, per a la televisió i ràdio, parlant de la qüestió catalana.
— Escriu noves entrades al volum de suplement de la *Gran Enciclopèdia Catalana*.
— Fa conferències a escoles i institucions de Barcelona, Arenys, Granollers, etc. sobre la història, la llengua i els problemes de Gal·les, amb

la col·laboració de la Generalitat de Catalunya i el CIEMEN (Centre Internacional de Nacionalitats i Minories Ètniques).

1981

— Fins a l'any 1985, s'encarrega de les nombroses noves entrades sobre Gal·les a la segona edició de la *Gran Enciclopèdia Catalana*.
— Fa una conferència sobre la situació gal·lesa dins els conflictes lingüístics europeus a l'Institut Joan d'Àustria de La Verneda el dia 25 de novembre. També hi intervenen Miquel Strubell i Aureli Argemí.

1982

— Prepara una *Antologia de contistes catalans* per traduir-la al gal·lès. Els autors seleccionats són: Àngel Guimerà, Joaquim Ruyra, Narcís Oller, Jordi Sarsanedas, Manuel de Pedrolo, Vicent Andrés Estellés, Merè Rodoreda, Pere Calders, Baltasar Porcel, Víctor Català i Salvador Espriu. Els problemes editorials gal·lesos van impedir la publicació.

1984

— S'encarrega de transcriure la toponímia gal·lesa per a l'Atlas de la *Gran Enciclopèdia Catalana*. Probablement l'únic atlas amb toponímia correctament transcrita en gal·lès.

1985

— Tradueix *Érem quatre* a l'anglès amb el títol de *City of the lost God*.
— Traducció catalana de l'obra de Tegla Davies, *Gŷn Pen y Bryn*, amb el títol *La masia del turó*.
— Participa com a representant del Partit Nacionalista Gal·lès, Plaid Cymru, a una Conferència de Nacions sense Estat de l'Europa Occidental (CONSEO) celebrada a Sants i organitzada per la Crida i el Ciemen.

1986

— Presentació de *La masia del turó* a la Llibreria Ona de Barcelona amb les intervencions de

la traductora, Lluís Ferran de Pol, Aureli Argemí (Secretari General del CIEMEN) i Joan Carreras i Martí (Director Cultural de la Fundació Enciclopèdia Catalana).

1987

— Entrevistada per la BBC sobre l'educació i la cultura de Catalunya.
— Al maig participa com a representant de Gal·les al I Congrés de l'Europa dels Pobles a la Vall de Tenes.

1989

— Amb la jubilació de Ferran de Pol com a advocat, Lluís i Esyllt alternen la seua residència arenyenca amb l'estada de mig any a Y Bont Faen (Gal·les). Hereten una finca, Llyswen (el mas blanc), de la seua cunyada, una casa enmig del camp on viuen de maig a octubre.

1991

— És elegida al maig regidora de l'Ajuntament de Cowbrige (Y Bont Faen), en representació del Plaid Cymru, partit nacionalista gal·lès. En el seu programa estableix un ús decidit de la llengua gal·lesa en tots els àmbits.

1993

— Publica amb la col·laboració del poeta gal·lès Myrddin ap Dafydd, una sèrie de llegendes catalanes, interpretades per l'escriptora, amb el títol de *Straeon ac Arwyr Gwerin*.
— Representa Ferran de Pol en l'homenatge dedicat a l'escriptor celebrat el 27 de febrer a Mataró dins la Nit de Lletres del Maresme organitzada pel Consell Comarcal.

1994

— Publicació de la traducció amb Victor John de la novel·la de Lluís Ferran de Pol, *Abans de l'alba*, amb el títol de *Cyn y Waur*.
— El 20 de maig rep de mans del President de la Generalitat la Creu de Sant Jordi. Li és concedida per «la seva contribució a la difusió de la cultura catalana a l'exterior, com a traductora

Esyllt T. Lawrence amb la Creu de Sant Jordi, al seu pis d'Arenys de Mar (maig 1994).

d'obres literàries a la llengua gal·lesa, refermant el sentit de la fraternitat entre Catalunya i el País de Gal·les, al costat del seu marit, l'escriptor Lluís Ferran de Pol.»

— A les acaballes d'any és conscient de la gravetat de la malaltia que pateix. Torna a Arenys per acomiadar-se de Catalunya i deixar organitzat el futur del seu marit.

1995

— Retorna molt fatigada el 6 de gener a Gal·les.
— Mor el 4 d'abril al Princess of Wales Hospital de Bridgend a setanta-set anys.

Josep-Vicent Garcia i Carme Manuel

Doctors en filologia per la Universitat de València